

WAT EN WAAROM ZELF LEERMATERIAAL MAKEN?

WAT IS ZELF ONTWIKKELEN?

Bij zelf ontwikkelen schrijven docenten zelf nieuw lesmateriaal in opdracht van hun school. Zelf ontwikkelen wijkt af van arrangeren omdat arrangeren uitgaat van bestaande, al dan niet vrij beschikbare lesmaterialen.

Ontwikkelen en arrangeren hebben wel hetzelfde doel, namelijk maatwerk. Het doel is om de leerlingen het beste lesmateriaal in de beste vorm op het beste moment te bieden. Sommige scholen zien arrangeren als meest efficiënte oplossing omdat je 'alleen maar' hoeft te zoeken en samen te stellen. Toch zijn er voor scholen ook goede redenen om zelf te ontwikkelen.

Waarom zelf ontwikkelen?

Scholen hebben uiteenlopende motieven om zelf lesmateriaal te ontwikkelen. Deze motieven zijn globaal in vijf categorieën in te delen:

Zelf ontwikkelen kost tijd en geld, en altijd meer dan gedacht. Maar draagvlak speelt misschien een nog grotere rol. Als het ontwikkeld lesmateriaal niet geaccepteerd en gebruikt wordt, is zelf ontwikkelen een slechte oplossing. Daarom is het belangrijk dat de motieven breed gedragen worden door de schoolleiding én door alle docenten, zowel door de ontwikkelaars als door de afnemers.

Van klein naar groot, van eenvoudig naar complex

In het normale spraakgebruik wekt de term zelf ontwikkelen de indruk dat scholen zelf boeken of lesmateriaal schrijven voor een volledig jaarcurriculum. Zelf ontwikkeld lesmateriaal kan echter evengoed de omvang van slechts één les of één pagina hebben. Van klein naar groot, van eenvoudig naar complex kan lesmateriaal er zo uitzien:

● **eenvoudig: een A4-tje**
• een poster voor de werkwoordspelling
• een A4'tje agendagebruik voor de mentorles

○ **minder eenvoudig: een module**
• een module van drie lessen over een actueel onderwerp
• een leerstofeenheid uit een vak, bijvoorbeeld atlas- en woordenboekgebruik, spelling, mondelinge presentaties, hoofdrekennen, een onderzoek uitvoeren

◎ **niet eenvoudig, niet complex: een activiteitenplan**
• een activiteitenplan voor een vakoverstijgende projectweek
• een jaarprogramma voor een deelvaardigheid, bijvoorbeeld spreekvaardigheid, sectorwerkstuk, beroepenoriëntatie

◎◎ **complex: een jaarprogramma**
• een jaarprogramma voor een taal, zaakvak of exact vak
• een jaarprogramma voor nieuwe vakken als mediawijsheid, drama of filosofie

◎◎◎ **zeer complex: een meerjarig programma**
• een meerjarig programma voor een vak of een leergebied
• een volledig programma voor een of meer vakken van leerjaar 1 tot het eindexamen

BEGIN EERST MET EEN PILOTPROJECT

De motieven om zelf te ontwikkelen kunnen zoals gezegd uiteenlopen. Deze motieven hangen ook samen met de omvang van het zelf ontwikkelde materiaal. In de lichte variant ontwikkelt de school bijvoorbeeld incidenteel enkele lessen die aansluiten bij de regio, in de zwaardere variant kan een curriculum met nieuwe vakken intensieve materiaalontwikkeling noodzakelijk maken. Wat het motief ook mag zijn, het is aan te raden om bij wijze van proef eerst een overzichtelijk, eenvoudig product te ontwikkelen. Op deze wijze kunt u in een vroeg stadium de verwachtingen afzetten tegen de concrete opbrengsten.

Advies 1:

Begin klein

- Begin met lesmateriaal voor een of enkele lessen om ervaring op te doen met een ontwikkeltraject.

Een kort project vermindert het afbreukrisico: docenten kunnen snel ontdekken of leermiddelenontwikkeling iets voor hen is, terwijl de schoolleiding ontdekt of het eindresultaat de moeite waard is.

Advies 2:

Laat u adviseren door professionals

Leermiddelenontwikkeling is een vak apart.

- Benader professionele leermiddelenontwikkelaars en vraag ze om advies of om actief deel te nemen aan het ontwikkelproces.

Advies 3:

Doorloop een professioneel ontwikkelproces

Misschien liggen er al goede lessen min of meer klaar op de plank, of hoeft er slechts één les gemaakt te worden. Doorloop dan toch de fasen van een professioneel ontwikkelproces om het hele proces te leren overzien.

Advies 4:

Bewaak voortdurend de prijs/kwaliteitverhouding

Tel vanaf het eerste begin alle uitgevoerde uren bij elkaar op, in zowel de voorbereiding, de ontwikkeling als de evaluatie en bijstelling.

- Zet de (personele, materiaal-, kopieer- en auteurs-) kosten en baten periodiek op een rij.

Advies 5:

Maak een projectplan met een breed draagvlak

- Schrijf een ontwikkelprojectplan. Betrek zowel docent-auteurs, docent-gebruikers als de schoolleiding actief bij het vaststellen van het projectplan.

Advies 6:

Kijk terug

- Vergelijk de ervaringen en de resultaten van het zelf ontwikkelen met een van deze oplossingen:
 - arrangeren van bestaand lesmateriaal
 - inkopen van kant-en-klaar lesmateriaal
 - volledige uitbesteding van het ontwikkelproces
 - een combinatie van zelf ontwikkelen, arrangeren, inkopen en/of uitbesteden